

סקירת ספרות

סקירת ספרות קצרה זו תבקש לעמוד על הקונפליקט של המיעוט הדרוזי במדינת ישראל. המטרה של סקירת ספרות זו היא לעמוד על השירות הצבאי של הדרוזים בצבא הישראלי ולראות האם שירות זה תרם לשילוב שלהם בחברה הישראלית או שמא הדבר דווקא הביא לתופעות שליליות עבור החברה הדרוזית בישראל. כדי לענות על נושא זה תחילה אתאר את ההיסטוריה של השירות הדרוזי בצבא הישראלי. לאחר מכן אעמוד על התרומה החיובית של השירות הדרוזי בצבא הישראלי והפרק השלישי יעסוק בהשפעות שליליות של השירות על השילוב של הדרוזים בחברה הישראלית.

היסטוריית של שירות דרוזים בצבא

הדרוזים בישראל מהווים חלק מקבוצה רחבה של דרוזים אשר חיים במזרח התיכון במשך מאות שנים. הדרוזים בישראל הם חברה דוברת ערבית ונכון להיום הם קבוצה בעלת 120 אלף חברים אשר חיים ברחבי המדינה ובעיקר בצפון (להמ"ס, 2019). בשלבים הראשונים של הנוכחות היהודית ותחילת העימות עם הערבים בישראל, היו הדרוזים ניטרליים (סלמאן, 2000). לאחר הניצחונות של הישראלים ועימותים פיזיים בין הערבים ובין הדרוזים הפכו הדרוזים להיות בעלי ברית של הישראלים.

עם ההקמה של מדינת ישראל היו במדינת ישראל כ-15 אלף תושבים והם הוכרו בתחילת שנות החמישים בתור עדה רשמית בישראל. עם השנים דרוזים רבים יותר ויותר הפכו להיות חלק בלתי נפרד מן הצבא הישראלי. כוחות אלו הפכו להיות הלוחמים אשר יקימו את יחידות המיעוטים של הצבא הישראלי אשר הורכבה בעיקר מן הדרוזים. בשלבים הראשונים היו הדרוזים בצבא בעיקר אמונים על משימות שוטפות ועל אבטחת קווים שונים. בשנת 1956 נערך גיוס החובה הראשון של בני העדה הדרוזית, עובדה אשר גרמה לחיבור נוסף שלהם לחברה הישראלית (זיידאן, 2015).

למרות כניסה זו לצבא הישראלית היחידה לא חלקה חלק של ממש במהלך מבצע קדש. הדרוזים אז עדין לא היו חלק בלתי נפרד מן הצבא והצבא השתמש בהם למטרות שונות בצורה עקיפה בדרך כלל ולא בתור לחימה ישירה. למרות זאת לאחר מבצע קדש הפכה הפעילות של היחידה למבוקשת יותר מטעם הצבא (חבקוק, 1998). כבר מן השלבים המוקדמים היה ברור כי היו בעיות תקשורת בין המפקדים שהיו יהודים בעיקר, ובין החיילים שהיו דרוזים.

משום כך החלו ללמד את החיילים הדרוזים שיעורים בעברית כדי שהם יוכלו להיות חלק בלתי נפרד בצורה גדולה יותר. כמו כן נעשו פעילויות אחרות שנועדו לחבר בין החיילים הדרוזים ובין החברה

הישראלית שביקשה גם היא לעצב את עצמה מחדש לאחר הקמת המדינה. אחת הבעיות הראשונות אשר הובנו אז הייתה כי השוני התרבותי בין הקבוצות השונות יכול לפגוע בניסיון ליצור קבוצה מסוימת מאוחדות. בעיות שונות התרחשו אז בעקבות אי תשלום או בעקבות בעיות על רקע זה (זיידאן, 2016).

במשך כל הזמן הזה המעורבות של נכבדי העדה הדרוזית הייתה מרוגשת. הסיבה לכך שהם התירו שירות בצבא הייתה גם משום שהדרוזים באופן מסורתי נוטים לקבל את המשטר הקיים ולא להתנגד לו, אולם גם משום שנכבדי העדה הדרוזית הבינו כי שילוב בחברה יעזור לדרוזים לקדם את עצמם מבחינה אישית ומבחינה קהילתית. לעומת זאת אם לא ישכילו בני העדה הדרוזית להתחבר לחברה הישראלית אז הם תמיד יהיו גורמים חלשים בחברה זו. משום כך בשלבים הראשונים עוד היו ניסיונות רבים של אנשי דת דרוזים להתערב בנעשה בצבא. כך נוצר מצב שבו בכל פעם שמפקדת הגדוד ביקשה לערוך מבצע גיוס מסוים, הוא הייתה פונה קודם לאנשי הדת הדרוזים (זיידאן, 2015).

בשנות השישים הפכה היחידה להיות מאומנת יותר וכזו אשר לוקחת חלק גובר יותר בפעילות של משימות שוטפות. במלחמת ששת הימים היחידה עסקה בעיקר במשימות של אבטחת הגבולות. הדבר הביא לתפיסה כי מעמד הדרוזים בצבא הוא נחות מאחר וגם במלחמה כה מפוארת הם לקחו חלק קטן בלבד. משמעות הדבר הייתה כי בזמן מלחמה משמעותית לא ממש מאמינים לדרוזים ורואים בהם חלק בעייתי בחברה ובצבא (כפיר ודור, 2006). לאחר המלחמה הוקמה יחידת עילית שהייתה אמורה להיות מעין יחידת סיור של הגדוד. יחידה זו כבר הייתה אחראית על חיסול של מחבלים רבים ולכן הערך שלה בחברה הישראלית הפך להיות ערך של ממש והחברה הישראלית החלה להסתכל בצורה שונה על הדרוזים (אביבי, 2007).

לאחר מלחמת יום כיפור בנימין בן אליעזר מונה להיות המפקד של היחידה. הוא שינה את מבנה היחידה והפך אותה לגורם חשוב יותר בגבול הצפון. כאשר החלה מלחמת האזרחים בלבנון והגבול החל להתחמם יותר, התפקיד של הדרוזים הפך להיות גורם הרבה יותר חשוב באזור ועבור החברה הישראלית כולה. בשלב זה המעורבות של נכבדי העדה פחתה והשילוב של הדרוזים בצבא הישראלי הפכה להיות הרבה יותר חשובה ומשמעותית. חיילים וקצינים דרוזים הפכו להיות נפוצים יותר והחלו לשרת במקומות רבים יותר בצבא. הערך שלהם עבור אנשי הצבא הפך להיות גדול יותר והדבר השפיע על החברה הישראלית כולה. בשנת 1990 בוטלה המתכונת של השירות הבלבדי של הדרוזים ביחידה נפרדת. הדרוזים קיבלו גישה לכל היחידות שלהן צבא.